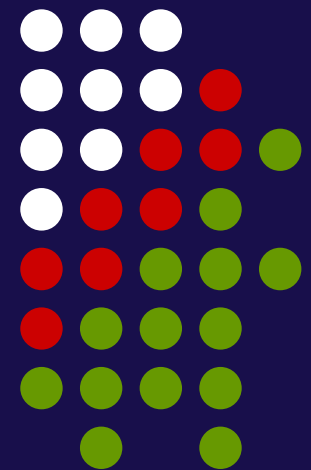
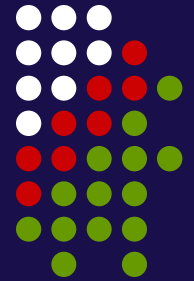

Skolelærerindberetningerne – navnestof og målebordsblade

Peder Gammeltoft
Afd. for Navneforskning

HisKIS-seminaret: *Kilder til landskabet 1787-1970*
10. oktober 2006

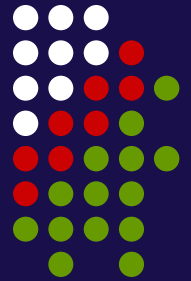

Idéen opstår, 1

Forhistorien:

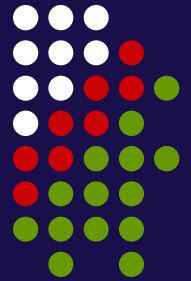
- **HisKIS**-samtaler m. Morten Stenak om digitalisering af stednavnemateriale og dennes efterfølgende besøg hos AfN.
- Gert Hougaard Rasmussens kendskab til Skolelærerindberetningen gennem besøg hos AfN.
- Morten Stenak og Gert Hougaard Rasmussen, Vejle Amt, henvender sig i efteråret 2005 om fælles pilotprojekt til indarbejdelse i amtets **Kulturmiljøportal**.

Idéen opstår, 2

Projektforslaget:

- Pilotprojektet skulle både være repræsentativt og overskueligt!
- Derfor...
- Kun digitalisering af Skolelærerindberetningen, ingen bearbejdning af materialet.
- Kun et afgrænset område indenfor Vejle Amt skulle digitaliseres.

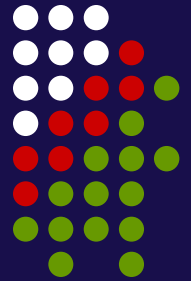
Hvorfor den fælles interesse?

Vejle Amt:

- Mulighed for bedre områdevurdering ved at kunne inddrage stednavne som vurderingsparameter.
- Foregribe et kommende fokus på den immaterielle kulturarv.

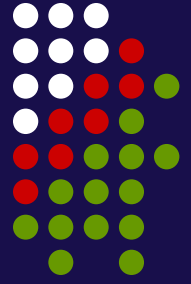
Afd. for Navneforskning:

- Mulighed for at teste ny tilgang til stednavne, den visuelt-kartografiske.
- Mulighed for at teste anvendeligheden af MapInfo i stednavneforskning.
- Selvpromovering...

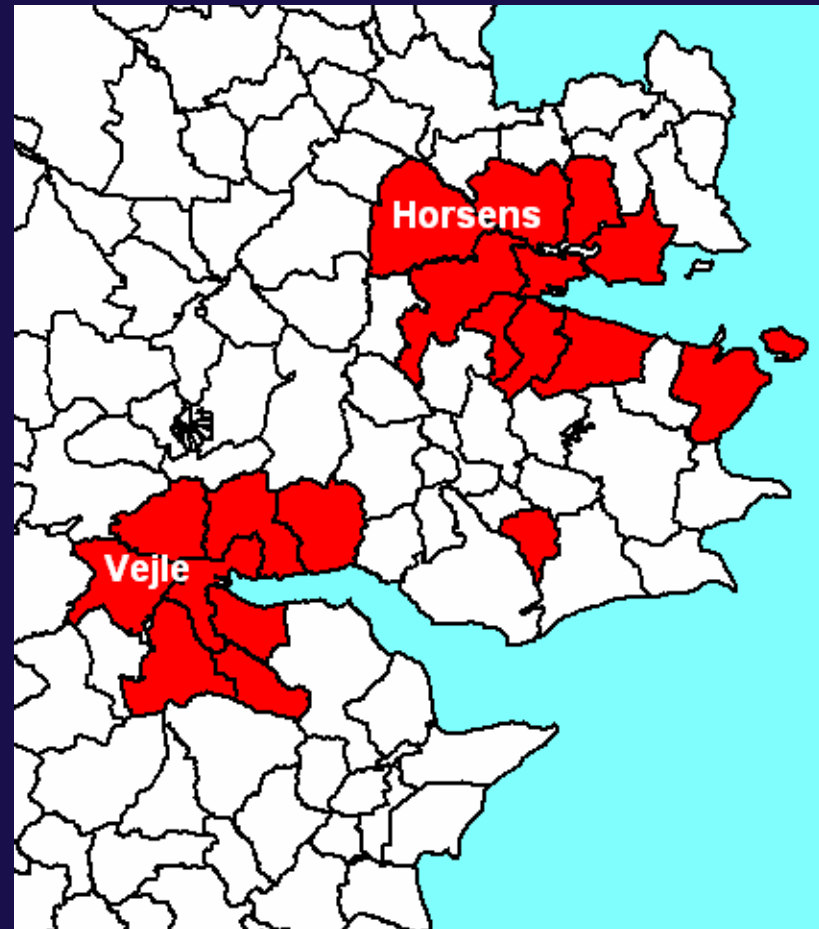
Pilotprojektet fra start til slut

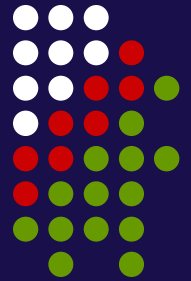
- Det geografiske område udvælges: de gamle **Vejle** og **Horsens** kommuner.
- AfN laver Access-database tilpasset efter Vejle Amts forskrifter.
- Forskningsassistent Jytte French forestår indtastningen ca. 1. okt. – 1. dec. 2005.
- Georeferering af materialet i MapInfo ca. 17. dec. 2005 – 10. feb. 2006 af Jytte French.
- Korrekturlæsning og indberetningsbeskrivelser ca. feb.-marts 2006 af Jytte French, korrekturlæsning af Peder Gammeltoft apr. 2006.

Pilotprojektet fra start til slut

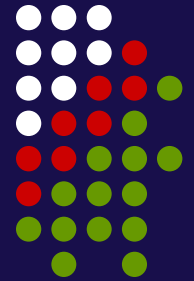
- Det geografiske område:
- **VEJLE KOMMUNE**
- 8 sogne
- **HORSENS KOMMUNE**
- 9 sogne
- **20 sogne i alt**
(inkl. *Vrigsted, Glud*
og *Hjarnø* sogne).

Problemstillinger

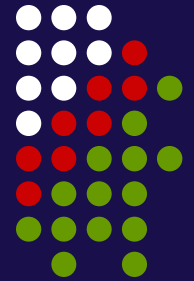
- Skolelærerindberetningens sammensætning og udførelse.
- Ensartetheden i Skolelærerindberetningen fra sogn til sogn.
- Repræsentativiteten mellem indberetningernes oplysninger og datainformationerne i databasen. Repræsentativiteten mellem indberetningskortet og georeferereringen.
- Datakompabilitet – software og datastrukturer.
- Koblingen mellem kort og data.

Skolelærerindberetningen

- Egentlig 'Skolelærerindberetningen'.
- En samling af indberetninger af stednavne fra ca. 1905-1970...
- Hvoraf Skolelærerindberetningen udgør indberetninger ca. 1921-1935.
- Professionel genoptegnelse ca. 1940-1970.

- Men fælles er...
- Optegnelser af lokale stednavne, oftest med udtale.
- Hvert stednavn i princippet optegnet på medfølgende kortbilag.

Skolelærerindberetningen

Optegnelseskema

Kortbilag

Hjarnø

Sogn (2276) *Bjerge* Herred, *Vejle* Amt

Optegnet Aar *1941* af (Navn) *Ella Jensen*

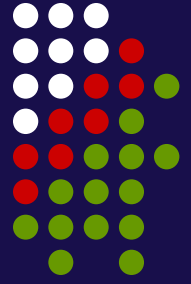
(Stilling) *my. ost.*

(Adresse) *Kbl.*

Indsendes efter endt Optegnelse til Siednomsudvalget, Tøjhusgade 9, København K.

Nr.	Lydskrift	Skriftsprog	Bemærkninger
1	<i>e ho'v</i>		
2	<i>x sfo</i>		
3	<i>hato'sdi no</i>		<i>synes altid at indtaks med a i slutn. af ordet.</i>
4	<i>o'sdo'ma'</i>		
5	<i>x sdxji, 'wædo, sdxji</i>		<p><i>Den ene del. ved et bygd delt i to dele, hvoraf den ene var kommune med den anden grænse for det tidligere Krog. For at skilte om de skilte gå av; Kommune, var Bygd i det, stent fulendt i i Vædet ved vopt lalvork ell. Bye. Det var dette, der kaldet Stangt.</i></p>
6	<i>'o'sdo, sdxji</i>		

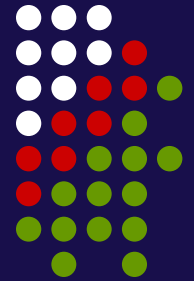

Dataenes repræsentativitet

- 'Skolelærerindberetningen' indeholder optegnelser fra amatører så vel som professionelle.
- Fra 1921 med retningslinjer for optegnelse, men stadigvæk med stor grad af individuelt præg.

Problemer:

- Især er lydskriften af meget varierende karakter.
- Forskelle i optegnerses navnefokus og opt.metoder.
- Lokalteter afsat på kort som punkter (som enkeltnumre), til tider som polygoner (samme nummer flere gange).
- Forskel i lokalisering de forskellige kortgenerationer imellem.

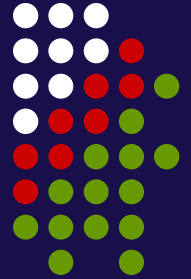

Dataensretning

- Grundoplysninger fra indberetningerne inddateret under **opslagsform** i henhold til nutidig retskrivning.
- Hvor flere optegnelser omhandler én og samme lokalitet, indtastes flere data under fælles **opslagsform**.
- Sammenkædning til MapInfo kortgrundlag vha. unikt identifikationsnummer.

Problemer:

- Skriveform og lydskrift ikke altid samme ordlyd.
- Angivelse af dialektal udtale på standarddansk.
- Graden af normalisering af svækkede/udviklede stednavneelementer.

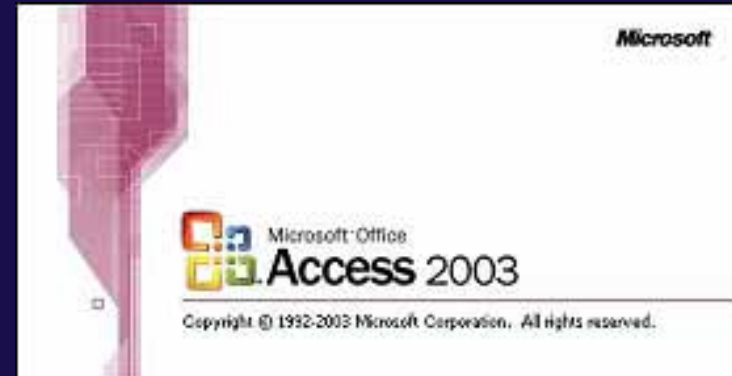

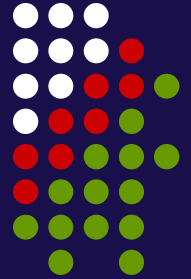
Softwareløsninger

- Access-database som datagrundlag.
- MapInfo som georefereringsgrundlag.

Hvorfor?

- Tilgængelighed.
- Datakompatibilitet – forudsat 'flad' databasestruktur.

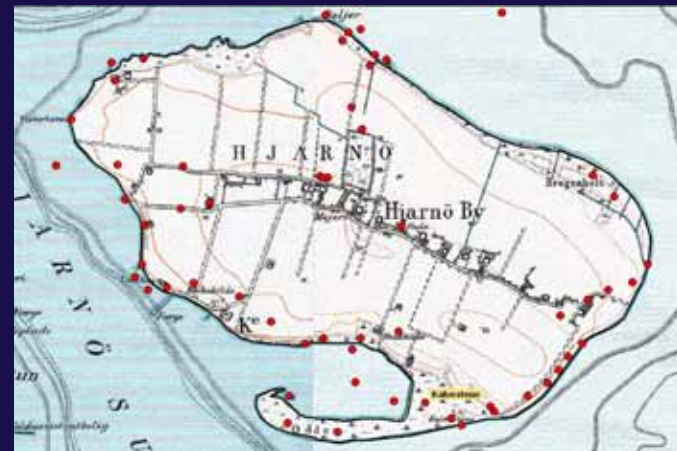
Koblingen mellem kort og data

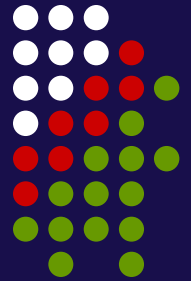
Skolelærerindberetningen har kobling ml. kort og data, men...

- Ikke som en integreret del.
- Nytilføjelser ikke problemfri.

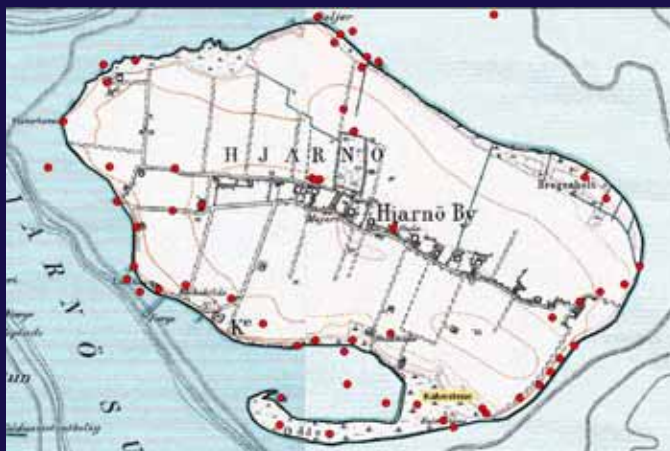
Dette ændrer MapInfo på, og...

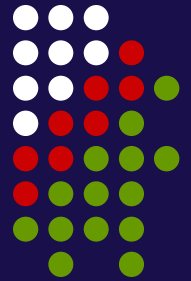
- Giver mulighed for udbredelse til større brugerskarre.

Koblingen mellem kort

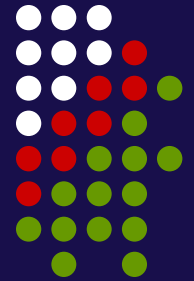

Resultater og forventninger

Vejle Amt (1):

De digitaliserede Skolelærerindberetninger skal indgå i Vejle Amts nye forvaltningsredskab **Kulturmiljøportalen**. Stednavnestoffet tænkes anvendt på lige fod med data om fysiske strukturer og anlæg i kulturlandskabet, som brikker til forståelsen af det samlede kulturmiljø.

Det digitaliserede stednavnemateriale bliver sammenkørt med den moderne stednavnedatabase, som er udgangspunkt for en af portalens geografiske søgefunktioner. Herved bliver der mulighed for at søge på det navnestoffet fra indberetningerne og få vist placeringen af et givent stednavn på kort.

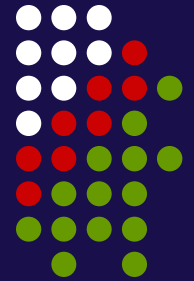
Resultater og forventninger

Vejle Amt (2):

Forventningerne er, at stednavnematerialet konkret vil kunne bidrage til:

- den samlede landskabsfortælling, som forvaltningsmæssigt kan bruges til opbygning af en lokal identitet.
- inspiration til nyt navnestof i forbindelse med eksempelvis byudvikling.
- forståelse af tidligere landskabsanvendelse/arealudnyttelse
- tolkning af fysiske strukturer i landskabet.

Resultater og forventninger

Afdeling for Navneforskning:

- Et nyt 'udstillingsvindue' ud mod samfundet.
- Åbner for nye samarbejdsområder (/satsningsområder?) med den offentlige forvaltning.
- Muligt at lave et overslag over hvad en total digitalisering og georeferering af Skolelærerindberetningen vil koste:

gennemsnitlig pris pr. sogn (inkl. 25% oh):   kr. **6.200,-**

total for hele DK (2122 sogne):   kr. **13.156.000,-**

ca. 26 arb.timer pr. sogn / o. 55400 arb.timer for hele DK

Skolelærerindberetningerne – navnestof og målebordsblade

Peder Gammeltoft
Afd. for Navneforskning

HisKIS-seminaret: *Kilder til landskabet 1787-1970*
10. oktober 2006

